

การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร *

The Development of a Model Community according to The Philosophy of Sufficiency Economy : A case study of Ban Klang Village, Kalong Sub-District, Mueang Samut Sakhon District, Samut Sakhon Province

ศรีประภา ศรีสำราญ **

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปัญหาและอุปสรรค วิธีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ผลการศึกษานี้พบว่า การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตามแนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยที่ได้กำหนดไว้เป็นศักยภาพจำนวน 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม มี 7 ตัวชี้วัด ด้านเศรษฐกิจ มี 5 ตัวชี้วัด ด้านการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด พบว่า หมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีการประยุกต์ปรับใช้กับชุมชนจากการดำเนินงานสู่การพัฒนา เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับ “กินดี อยู่ดี” โดยมีการประเมินตัวชี้วัดทั้งหมด 23 ตัวชี้วัด ซึ่งจะต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด และหมู่บ้านบ้านกลางได้ผ่าน 21 ตัวชี้วัด โดยมีปัญหาและอุปสรรคได้แก่ 1. การขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2. การขาดการสร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปราชญ์ชุมชน 3. ชุมชนยังขาดการปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันในด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังนี้ 1. ควรมีการฝึกอบรมในด้านต่างๆ ที่สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นจากหน่วยงานภาครัฐ 2. ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในการจัดอบรมสร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปราชญ์ชุมชน 3. ควรมีการอบรมสอนการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดใหม่ในชุมชน ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ 1. ควรมีการฝึกอบรมและไปศึกษาดูงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาหมู่บ้าน 2. ควรมีการฝึกอบรมผู้นำหมู่บ้านหรือปราชญ์ชุมชน รวมทั้งควรสร้างทีมผู้นำรุ่นใหม่ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3. ควรมีโครงการส่งเสริมอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เสริมและเพิ่มเติมความรู้ที่ใหม่ๆให้แก่ชาวบ้าน

คำสำคัญ : การพัฒนาชุมชนต้นแบบ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

** นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีภูมิประเทศที่เหมาะสมต่อการดำรงชีพและการประกอบอาชีพ แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังประสบกับปัญหาภาวะยากจน ภายใต้การดำรงชีพและการประกอบอาชีพที่ขาดความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปัญหาดังกล่าวได้หยั่งรากลึก เนื่องจากแนวทางการพัฒนาของประเทศเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เน้นการผลิตแบบอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาดังกล่าวจึงเกิดจากการละเลยการวางรากฐานที่มั่นคงของเศรษฐกิจและประชาชนในประเทศ จึงไม่สามารถมีภูมิคุ้มกันที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง พระองค์ทรงเห็นว่าแนวทางการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว จะก่อให้เกิดปัญหาภายหลังได้ จึงทรงเน้นการพอกินพอใช้ของประชาชนในเบื้องต้น ซึ่งหมายถึง ควรที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ นั่นคือ ทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้แก่ประชาชน เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้น (กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2554, หน้า 5) อีกทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- พ.ศ. 2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้ ที่ยึดหลัก “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคม ได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 4) และจากภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทย กรมฯ จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขยายผลในกระบวนการทำงาน โดยยึดเป็นแนวทางการดำเนินงานตามภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ กรมการพัฒนาชุมชนจึงเริ่มดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านทั่วประเทศ โดยส่งเสริมให้หมู่บ้านหรือชุมชนเดินตาม

รอยเท้าพ่อสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน เป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพื่อตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน และสอดคล้องตามแนวคิด ประชาชนเป็นศูนย์กลางผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และต่อยอดในการยกระดับการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงสู่ความเป็นต้นแบบ

การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีแนวคิด ในการประเมินหมู่บ้านที่เป็นต้นแบบตามเกณฑ์ชีวิตหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด (กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2562, หน้า 17-18) ประกอบด้วย 1) ด้านจิตใจ และสังคม ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีความสามัคคีและความร่วมมือ มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน มีกองทุน สวัสดิการแก่สมาชิก ยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย มีคุณธรรม/จริยธรรม ปลอดภัยและเชื่อมั่นปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้ จัดทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่ายและสร้าง รายได้ รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย และมีวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีข้อมูลของชุมชน ใช้ข้อมูลและแผนชุมชน ค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาและปฏิบัติตามหลักการ พึ่งตนเอง 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม มีกลุ่มหรือองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทนและมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นชุมชนที่ประสบ ความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและส่งผลให้หมู่บ้านกลาง ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการ ประกวดกิจกรรมตามโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปี 2563 ชุมชน บ้านกลางจึงเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องด้วยหมู่บ้านกลางเป็นชุมชนมี ความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีผู้นำชุมชนที่เสียสละเพื่อส่วนร่วม ชาวบ้านมีความสามัคคี และพัฒนาขีด ความสามารถของชุมชนได้เป็นอย่างดี ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากความเป็นมาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ในกรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมือง สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ว่ามีแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างไร มีปัญหา และอุปสรรคอะไร รวมถึงมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอย่างไรต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยาย รวมถึงเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ งานวิจัย

วิทยานิพนธ์ กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2. การวิจัยสนาม (Field research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการโดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษาจึงใช้วิธีเก็บ ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2564, หน้า 47)

วิธีการกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยใช้หลักทฤษฎีของ Creswell (2007, p.125) ที่ อธิบายว่า การสุ่มตัวอย่างแบบมีจุดมุ่งหมายผู้ศึกษาวิจัยสามารถเลือกผู้เข้าร่วมและสถานการณ์การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์และปัญหาการวิจัยที่กำลังศึกษาอยู่ ผู้ศึกษาวิจัยต้องตัดสินใจว่าใครหรืออะไรเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอยู่และกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลเพื่อที่จะอธิบายปัญหาการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพมีขนาดกลุ่มตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมอยู่ระหว่าง 5-25 คน ต่อหนึ่งการศึกษา

การเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยใช้วิธีการยัดยัดประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักสำคัญ โดยการวิจัยครั้งนี้พิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มอาชีพที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วยผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 3 คน รวมเป็น 6 คน ดังนี้

กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร (กำนันตำบล) จำนวน 1 คน

2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านกลาง หมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน

3. ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน

ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. ผู้นำกลุ่มอาชีพเกลือ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกลือ จำนวน 1 คน

2. ผู้นำกลุ่มอาชีพการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สาหร่ายพวงองุ่น จำนวน 1 คน
3. ผู้นำกลุ่มอาชีพเครื่องเล่นเม็ดไม้ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นแบบการสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการสัมภาษณ์ที่อยู่ระหว่างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ดังนั้นแบบสัมภาษณ์จึงมักไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แต่จะมีลักษณะผสมผสานระหว่างโครงสร้างข้อคำถามและการกำหนดประเด็นคำถาม (อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2564, หน้า 51) และการสัมภาษณ์จะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลตามที่ได้กำหนดคุณลักษณะไว้และใช้คำถามแบบปลายเปิดเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อและกรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย โดยมีการกำหนดถ้อยคำและเรียงลำดับของคำถามไม่แน่นอนตายตัว ดังนั้นในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ผู้สัมภาษณ์สามารถปรับถ้อยคำและการเรียงลำดับคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนและบริบทก่อน การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกนัยและแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้การบันทึกเสียงโดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปโดยการรวบรวมจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว ได้แก่

1.1. หนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา คู่มือ เอกสารประกอบการบรรยายรวมถึงเอกสารทางวิชาการวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ

1.2. หนังสืออ้างอิงและงานวิจัย ได้แก่ หนังสือวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์

1.3. เอกสารของทางราชการได้แก่เอกสารที่หน่วยงานราชการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงาน เช่น กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้ศึกษาวิจัยจะสัมภาษณ์ตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์คำถามแบบปลายเปิด โดยมีการกำหนดถ้อยคำและเรียงลำดับของคำถามไม่แน่นอนตายตัวและบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์ (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2564, หน้า 51)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้ศึกษาวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็นคำถามและนำข้อมูลแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามประเด็นคำถามและนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันของข้อมูลเพื่อใช้ในการอภิปรายผล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ร่วมกัน โดยการ “ตีความ” ตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยแยกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเอกสารและการวิจัยสนามโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 3 คน พบว่า การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ จากผลการศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นดังนี้

การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยการนำแนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตามเกณฑ์การประเมิน ศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัดของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มาเป็นแนวคิดในการประเมินหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีวิถีชีวิตตามแนวปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และได้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ชุมชนที่ได้รับการยกย่องให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2563 ระดับอยู่ดี กินดี

ด้านจิตใจและสังคม มี 7 ตัวชี้วัด ชุมชนมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจผ่าน 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ หมู่บ้านกลางมีการประชุมวางแผนร่วมกัน จัดกิจกรรมร่วมกับภาครัฐ เอกชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมทั้งมีกฎระเบียบต่างๆ ที่ร่วมกันเสนอและปฏิบัติร่วมกันในสังคม จำนวน 10 ข้อ ทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุขและได้มีการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกันภายในชุมชน

หมู่บ้านกลางมีกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหลวงพ่อกาหลง เป็นกองทุนช่วยเหลือให้แก่สมาชิก และได้มีการส่งเสริมการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในทุกระดับ โดยเน้นไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การบริหารชุมชนเป็นแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยคนในชุมชนจะยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรม อันดงามปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทั้งหมู่บ้าน โดยมีวัดกาหลงเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวของจิตใจของชาวบ้าน ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อวัด โรงเรียน หมู่บ้าน และชุมชนได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีไทย เช่น การจัดงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์

หมู่บ้านมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยมีกลุ่มและองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน เพื่อเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันการเข้าไปมีส่วนร่วมกับยาเสพติด สังเกตการณ์รายงานพฤติกรรม ของกลุ่มเสี่ยงภายในพื้นที่ คัดกรองผู้เสพเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้ปัญหาเสพติดใน หมู่บ้านเบาบางและหมดสิ้นไป ซึ่งชุมชนได้รับพระราชทานเป็นเงินขวัญถุงตามโครงการกองทุนแม่แห่งแผ่นดิน เพราะชุมชนได้ร่วมแรงร่วมใจต่อสู้เพื่อเอาชนะวิกฤตปัญหาเสพติดได้ เรื่องการ แก้ไขปัญหาผู้เสพ/ติดยาเสพติด และกิจกรรมเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

ด้านเศรษฐกิจ มี 5 ตัวชี้วัด ชุมชนมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนได้มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และสามารถที่จะวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือนได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกัน พัฒนาสินค้าของชุมชนเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกลือ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกลือ กลุ่มอาชีพการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สาหร่ายพวงองุ่น และกลุ่มอาชีพเครื่องเล่นเม็ดไม้ เป็นต้น เพื่อพยายามให้ชาวบ้านหารายได้เสริม ลดรายจ่ายในครัวเรือน และมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่สตรีและองค์กรของสตรีในชุมชน

ด้านการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด ชุมชนมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีการดำเนินการจัดทำแผนชุมชน โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง โดยจะจัดการประชุมประชาคม รับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านและมีการนำข้อมูล จปฐ. เพื่อนำไปใช้ทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีการประชุมเป็นประจำทุกปี โดยทุกๆครัวเรือนจะมีตัวแทนเข้าร่วมเวทีประชาคมอย่างน้อย 1 คน

ทุกครั้ง รวมไปถึงการจัดกิจกรรมประชุมต่างๆของทางหมู่บ้านเองด้วย ซึ่งผู้ที่มีเวลาว่างจากภารกิจของตนเอง จะมาเข้าร่วมประชุมและกิจกรรมต่างๆอยู่เสมอ และมีเครือข่ายการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิเช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสมุทรสาคร สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสมุทรสาคร เป็นต้น และในหมู่บ้านมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชาวบ้านเข้ามาเรียนรู้ จัดอบรมกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้นี้เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสืบทอด และสานต่อมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การทำนาเกลือ และศิลปะประดิษฐ์จากวัตถุธรรมชาติ "เม็ดไม้" ผลิตภัณฑ์จากลูกของต้นตีนเป็ด และชุมชนมีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมอาชีพ สัมมาชีพชุมชน เป็นต้น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด ชุมชนมีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ชุมชนมีกิจกรรมส่งเสริมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำของตนเองและแหล่งน้ำส่วนร่วม มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการขยะโดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ เพื่อนำเอาขยะหลายๆอย่างสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือขายมีราคา แยกไว้สำหรับขายสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ครอบครัว ทำให้ในแต่ละครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากรายได้ประจำของตนเอง โดยใช้หลัก 3R สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง ด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และมีการปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ทิ้งขยะในแม่น้ำ หรือตามถนน ซึ่งจะมีการให้ชาวบ้านมาทำความสะอาดหมู่บ้านร่วมกัน ในโครงการทำความสะอาด Big Cleaning Day เป็นประจำ ซึ่งทำให้ภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านน่าดู สวยสะอาดตา เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้ ของเล่น ในโครงการของเล่น วัสดุ วัสดุสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้แก่เยาวชนในหมู่บ้านหรือบุคคลภายนอกที่สนใจ โดยได้มีการให้นำลูกไม้ ลูกต้นตีนเป็ด เป็นวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้หรือของเล่นต่างๆได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็น ดังนี้

1. ชาวบ้านบางคนไม่เข้าใจการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากยังขาดการฝึกอบรม และให้ความรู้ในแต่ละด้านของการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำงานเกษตรกรรม ทำนาเกลือ เลี้ยงปลา กุ้ง หอย และทำงานนอกพื้นที่ อาทิเช่น รับจ้างทำงานในโรงงาน จะไม่ค่อยมีเวลาได้เข้าอบรมเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้ชาวบ้านกลุ่มนี้ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาชุมชน

2. ชุมชนยังขาดการสร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปราชญ์ชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน สร้างความเปลี่ยนแปลงของชุมชนไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ชุมชนยังขาดการปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน อาทิเช่น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น โรคระบาดต่างๆ จึงส่งผลต่อการประกอบอาชีพ ช่องทางการขายสินค้าที่เปลี่ยนไป ชาวบ้านบางกลุ่มที่ไม่ถนัดในด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจากการขาดการเรียนรู้ในด้านนี้

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็น ดังนี้

1. ควรมีการฝึกอบรมในด้านต่างๆ ที่สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยได้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสมุทรสาคร เข้ามาให้ความรู้ในส่วนนี้ เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าถึงการพัฒนาหมู่บ้านในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น ซึ่งต่อมาหมู่บ้านได้มีการตั้งศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชาวบ้านที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ได้ และในช่วงเดือนที่รอทำนาเกลือ หรือเวลาว่างของชาวบ้าน ผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน จะส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อจะให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งผ่านการเรียนรู้ที่ผู้นำชุมชนปฏิบัติให้เห็นของจริง และมีการสร้างเครือข่ายศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบลกาหลง เพื่อให้ในการประสานงานระหว่างภายในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ

2. ควรให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในการจัดอบรมสร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปราชญ์ชุมชน เพื่อเป็นการสร้างแกนนำที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ และสามารถนำไปเสริมสร้างพลังการเคลื่อนไหวของชุมชน ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ให้ชุมชนสามารถจัดระบบการบริหารจัดการของชุมชนไปสู่เป้าหมายของชุมชนได้ด้วยตนเอง

3. ควรมีการอบรมสอนการใช้เทคโนโลยีให้แก่คนในชุมชนที่มีความสนใจเข้าร่วมอบรม เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดใหม่ในการชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมจากทางภาครัฐ หรือคนในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านนี้ได้

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร สามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาอภิปรายผล โดยใช้กรอบแนวคิดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ตามเกณฑ์การประเมิน ศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด (กรมการพัฒนาชุมชน, สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2562, หน้า 17-18) มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) ด้านจิตใจและสังคม ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีความสามัคคีและความร่วมมือ มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน มีกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิก ยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย มีคุณธรรม/จริยธรรม ปลอดภัยพอเพียง และเชื่อมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้ จัดทำ

บัญชีครัวเรือน ลดรายจ่ายและสร้างรายได้ รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย และมีวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีข้อมูลของชุมชน ใช้ข้อมูลและแผนชุมชน ค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาและปฏิบัติตามหลักการพึ่งตนเอง 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกลุ่มหรือองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทน และมีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แสดงความคิดเห็นว่า แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีดังนี้

ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้องขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ จึงเกิดการยกระดับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความเป็นต้นแบบ โดยการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน ให้ประชาชนมีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต ซึ่งดำเนินการโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา รวมทั้งการประสานงานระหว่างภาคีการพัฒนาในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ ประชาสุขชาวบ้าน สถานศึกษา วัด เพื่อก่อให้เกิดแนวคิดการบูรณาการในด้านต่างๆ นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ เพื่อช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ ตามเกณฑ์การประเมิน ศักยภาพ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) ศักยภาพที่ 1 ด้านจิตใจและสังคม หมู่บ้านกลาง เป็นหมู่บ้านที่มีความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมของชุมชน โดยความสมัครใจของประชาชนในหมู่บ้าน ทุกกิจกรรมล้วนเกิดจากความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้าน ซึ่งในทุกๆโครงการที่จะดำเนินการในหมู่บ้าน จะต้องผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อสอบถามความต้องการของประชาชน ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมในทุกๆกิจกรรมทั้งกิจกรรมที่ทางหมู่บ้านดำเนินการเอง และกิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานราชการ อาทิเช่นโครงการบูรณาการแผนชุมชน ที่ดำเนินการในพื้นที่ ทุกๆเวทีที่จัดขึ้นจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ แล้วยังได้โครงการที่ตรงตามความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านอีกด้วย รวมไปถึงกิจกรรมอื่นๆที่ดำเนินการในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิสรา ใจซื่อ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ก็ต้องมีส่วน

ร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

ชุมชนได้มีการตั้งกฎระเบียบของหมู่บ้านขึ้นมาให้ประชาชนในหมู่บ้าน ได้ยึดถือปฏิบัติตามโดยข้อปฏิบัติทั้งหมดนั้นเกิดจากการร่วมกันคิด ร่วมกันเสนอ ในที่ประชุมประชาคม เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบของหมู่บ้าน จึงทำให้ทุกคนเห็นถึงความสำคัญและสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี และชุมชนได้ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน โดยการส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาพัฒนาชุมชนได้ รวมทั้งได้มีสวัสดิการหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหลวงพ่อบุคาหลง เป็นกองทุนช่วยเหลือให้แก่สมาชิก เพื่อเป็นสวัสดิการภายในชุมชนที่สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภานุ ตรีเนตร (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนบ้านวังแสงใต้มีการออมเงินไว้กับกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนทุกเดือนเพื่อนำไปให้กับสมาชิกที่ได้รับความเดือนร้อน กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำและปันผลคืนให้กับสมาชิกทุกปี ซึ่งกองทุนต่างๆที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จ และชุมชนสามารถบริหารจัดการภายในชุมชนได้เอง

ชุมชนมีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธาและเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ใช้สิทธิเลือกตั้งภายในและภายนอก ในกรณีที่มีการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกหมู่บ้าน ในฐานะที่เป็นประชาชนที่ดี ประชาชนในหมู่บ้านกลางได้มีการใช้สิทธิของตนเองในการเลือกบุคคลที่ต้องการอย่างสม่ำเสมอ และประชาชนในหมู่บ้านมีการรับฟังเสียงส่วนใหญ่ จึงทำให้ประชาธิปไตยในหมู่บ้านดำเนินไปได้ด้วยดี โดยมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชุดตา ชูศรีवास (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจะต้องเริ่มด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

ชุมชนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี มีการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกัน โดยมีวัดกาหลงเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวของจิตใจของชาวบ้าน ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อวัด โรงเรียนหมู่บ้าน ชุมชนส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีไทย เช่น การจัดงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ และประชาชนในหมู่บ้านกลาง ช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีการขายและเสพยาเสพติด และได้การ

สนับสนุนการดำเนินงาน "กองทุนแม่ของแผ่นดิน" เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน โดยมีเงินขวัญถุงพระราชทาน เป็นเงินพระราชทานสมทบเข้ากองทุนแม่ของแผ่นดินในการนำไปแก้ไขปัญหาเสพติดต่อไป

(2) ศักยภาพที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ หมู่บ้านกลาง สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านรู้จักจัดบันทึกรายรับรายจ่ายของครัวเรือนตนเอง มีการแจกสมุดบันทึกรายรับ-รายจ่ายให้ในหลายๆครัวเรือน โดยที่ส่วนใหญ่จะนิยมใช้การจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างง่ายตามความสามารถของแต่ละคน เพื่อสังเกตพฤติกรรมการใช้จ่ายของตนเองและคนในครัวเรือน ทำให้ได้เห็นถึงค่าใช้จ่ายทั้งที่จำเป็น และไม่จำเป็น เพื่อลดค่าใช้จ่ายส่วนที่ไม่จำเป็นลงไป ซึ่งอาจจะไม่ถูกต้องตามหลักบัญชี แต่ก็สามารถเป็นเครื่องมือให้ประชาชนรู้จักวางแผนการใช้จ่ายของตนเองได้เช่นกัน รวมทั้งส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกัน ทำสัมมาชีพพัฒนาสินค้าของชุมชนเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มอาชีพเกลือ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกลือ กลุ่มอาชีพการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สาหร่ายพวงองุ่น และกลุ่มอาชีพเครื่องเล่นเม็ดไม้ เป็นต้น เพื่อพยายามให้ชาวบ้านหารายได้เสริม ลดรายจ่ายในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชุดตา ชูศรีवास (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืน การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ตลาดภายใน/ต่างประเทศ ส่งเสริมการระดมเงินออมในชุมชน และสนับสนุนการใช้กระบวนการสหกรณ์ และชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ หรือเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่สตรีและองค์กรของสตรีในชุมชน

(3) ศักยภาพที่ 3 ด้านการเรียนรู้ หมู่บ้านกลาง มีการจัดเก็บระบบฐานข้อมูลในชุมชน เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งประวัติหมู่บ้าน ข้อมูลสมาชิก กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน ข้อมูลการปกครองของหมู่บ้าน ข้อมูลกองทุนต่างๆ ของหมู่บ้าน ฯลฯ โดยมีการบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ และมีการดำเนินการจัดทำแผนชุมชน โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง ในการดำเนินการจัดการประชุมประชาคมรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านและมีการนำข้อมูล จปฐ. เพื่อนำไปใช้ทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมเป็นประจำทุกปี โดยทุกๆครัวเรือนจะมีตัวแทนเข้าร่วมเวทีประชาคมอย่างน้อย ๑ คนทุกครั้ง รวมไปถึงการจัดกิจกรรมประชุมต่างๆของทางหมู่บ้านเองด้วย ซึ่งผู้ที่มีเวลาว่างจากภารกิจของตนเองจะมาเข้าร่วมประชุมและกิจกรรมต่างๆอยู่เสมอ และในหมู่บ้านมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชาวบ้านเข้ามาเรียนรู้ จัดอบรมกิจกรรมต่างๆ ในศูนย์การเรียนรู้นี้เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสืบทอด และสานต่อมาจนปัจจุบัน เช่น การทำนาเกลือ และศิลปะประดิษฐ์จากวัตถุธรรมชาติ "เม็ดไม้" ผลิตภัณฑ์จากลูกของต้นตีนเป็ด และชุมชนมีการส่งเสริมให้เกิด

การเรียนรู้ผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมอาชีพ สัมมาชีพชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือ ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มงานส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2560, หน้า 26-27) ที่อธิบายว่า ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพื่อทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง เป็นศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีหลักการสำคัญของศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) เป็นแหล่งเรียนรู้ทุกด้าน ทุกรูปแบบ ไม่เน้นการเรียนรู้การสอนในห้องเรียน 2) เป็นศูนย์กลางที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะ สังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน 3) เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

(4) ศักยภาพที่ 4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมู่บ้านมีกิจกรรมส่งเสริมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำของตนเองและแหล่งน้ำส่วนร่วม มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการขยะโดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ เพื่อนำเอาขยะหลายๆ อย่างสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือขายมีราคา แยกไว้สำหรับขายสร้างรายได้เล็กน้อย ให้แก่ครอบครัว ทำได้ในแต่ละครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากรายได้ประจำของตนเองได้ โดยใช้หลัก 3Rs (Reduce Reuse and Recycle: 3Rs) โดยเริ่มต้นที่การใช้ให้น้อยลง ลดการใช้วัสดุ ผลิตภัณฑ์ ที่ก่อให้เกิดขยะเพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (Reduce) การนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้ กลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำวัสดุ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานแล้วมาแปรรูป เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือ รีไซเคิล (Recycle) สามารถช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง ด้วยการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และมีการปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ทิ้งขยะในแม่น้ำ หรือตามถนน ซึ่งจะมีการให้ชาวบ้านมาทำความสะอาดหมู่บ้านร่วมกัน ในโครงการทำความสะอาด Big Cleaning Day เป็นประจำมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านน่าดู สวยสะอาดตา เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้ ของเล่น ในโครงการของเล่น วัสดุ ใสใจสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการให้เยาวชนนำลูกไม้ ลูกต้นตีนเป็ด เป็นวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้หรือของเล่นต่างๆ ได้

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบล กาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีดังนี้

1. ชาวบ้านบางคนไม่เข้าใจการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากยังขาดการฝึกอบรม และให้ความรู้ในแต่ละด้านของการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำงานเกษตรกรรม ทำนาเกลือ เลี้ยงปลา กุ้ง หอย และทำงานนอกพื้นที่ อาทิเช่น รับจ้างทำงานในโรงงาน จะไม่ค่อยมีเวลาได้เข้าอบรมเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้ชาวบ้านกลุ่มนี้ไม่ค่อยให้ความสนใจ และไม่เกิดการเรียนรู้ต่อยอด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุชา พิมายนอก และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับครัวเรือนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ชุมชนยังขาดการสร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปราชญ์ชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในชุมชน และสามารถนำการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนสร้างความเปลี่ยนแปลงของชุมชนไปสู่การพัฒนาด้านต่างๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัตพลพิชัย ดุลยวาทิต และมนตนา คงแก้ว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของหัวหน้าครัวเรือนเพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบนั้นควรจะเริ่มต้นจากการสร้างแกนนำชุมชน ซึ่งเป็นส่วนที่มีบทบาทความสำคัญมากที่สุด เพราะบุคลากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านมักจะเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมและผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริงภายใต้ข้อกำหนดและบริบทของการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ได้

3. ชุมชนยังขาดการปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน อาทิเช่น ค่าครองชีพที่สูงขึ้น โรคระบาดต่างๆ จึงส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพ ช่องทางการขายสินค้าที่เปลี่ยนไป ชาวบ้านบางกลุ่มที่ไม่ถนัดในด้านเทคโนโลยี ซึ่งเกิดจากการขาดการเรียนรู้ในด้านนี้

แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แสดงความคิดเห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีดังนี้

1. ควรมีการฝึกอบรมในด้านต่างๆ ที่สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยได้การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสมุทรสาคร เข้ามาให้ความรู้ในส่วนนี้ เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าถึงการพัฒนาหมู่บ้านในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต่อมาหมู่บ้านได้มีการตั้งศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชาวบ้านที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชต์วรรณ ประเสริฐศรี (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนบางศรีเมืองอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่าควรจัดอบรมชุมชนในหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชุมชน และเพิ่มหลักสูตรการลงมือการปฏิบัติจริง เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีระดับพื้นฐานความเข้าใจทั้งด้านแนวคิดหลักการ และด้านการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริงได้ยาก

2. ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในการจัดอบรมสร้างแกนนำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบปราชญ์ชุมชน เพื่อเป็นการสร้างแกนนำที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ และสามารถนำไปเสริมสร้างพลังการเคลื่อนไหวของชุมชน ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ให้ชุมชนสามารถจัดระบบการบริหารจัดการของชุมชนไปสู่เป้าหมายของชุมชนได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความสุขให้ชุมชน ของสำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2562 , หน้า 41) ที่อธิบายว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นหน่วยจัดทำหลักสูตรและดำเนินการฝึกอบรมที่จะพัฒนาแกนนำสำหรับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เพื่อการสร้างภาวะผู้นำ และนำไปเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง จะนำไปสู่การร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านด้วยกระบวนการเรียนรู้ให้สามารถนำไปเสริมสร้างพลังการเคลื่อนไหวของชุมชน ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการอบรมสอนการใช้เทคโนโลยีให้แก่คนในชุมชนที่มีความสนใจเข้าร่วมอบรม เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดใหม่ในการชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมจากทางภาครัฐ หรือคนในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านนี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วจรรยา ดงนุ่น และสมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านคลองสามแพรก ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วม สามารถอธิบายได้ถึง ความสำเร็จในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้มากที่สุด ดังนั้น จึงควรมีการฝึกอบรมทักษะทางเทคโนโลยีให้แก่สมาชิกในชุมชนนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรมีการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการฝึกอบรมต่างๆ ในประเด็นที่สนใจ และควรมีไปศึกษาดูงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ด้านอื่นๆต่อไปอย่างยั่งยืน พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและพึ่งพาตัวเองได้ ลดภาระและการพึ่งพาภาครัฐ ที่มากเกินไปจนความจำเป็น

2) ควรมีการฝึกอบรมผู้นำหมู่บ้านหรือปราชญ์ชุมชน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาบทบาทของผู้นำหมู่บ้านหรือปราชญ์ชุมชนให้สามารถใช้องค์ความรู้นี้ไปพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโครงการต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือเอกชน รวมทั้งควรสร้างทีมผู้นำรุ่นใหม่ให้เรียนรู้ควบคู่กับผู้นำเก่าเพื่อความหลากหลายในบริบทของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมกันพัฒนาและสร้างเครือข่ายในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3) ควรมีโครงการส่งเสริมอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เสริมและเพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ชาวบ้านเป็นประจำผ่านการอบรมจากปราชญ์ชุมชนที่มีความถนัดในสาขาอาชีพนั้น หรือจากหน่วยงานภาครัฐสนับสนุน อาทิเช่น โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการจัดอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดอบรมส่งเสริมอาชีพ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเกลือ การเพาะเลี้ยงสาหร่ายพวงองุ่น การประดิษฐ์เครื่องเล่นเม็ดไม้จากลูกตีนเป็ด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน,สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2562).การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความสุขให้ชุมชน. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://nakhonphanom.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/21/2020/08.pdf>

กรมการพัฒนาชุมชน,สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2554). คู่มือการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ. กรุงเทพมหานคร: ปีทีเอสเพรส.

แก้วจรรยา ดงนุ่น และสมบุรณ์ ศิริสรหรือริฎ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านคลองสามแพรก ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2564, จาก<http://dept.npru.ac.th/jssr/data/files/10.1jss2%281%29.pdf>

- นัตพลพิชัย ดุลยวาทิต และมนตทนา คงแก้ว. (2562). การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของหัวหน้าครัวเรือนเพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2564, จาก http://www.mbs.mut.ac.th/journal/files/2563_2E0A2_p_130-154.pdf
- นิสร่า ใจชื่อ. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565, จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/research/153526.pdf>
- รัชตวรรณ ประเสริฐศรี. (2552). การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565, จาก <http://library1.nida.ac.th/termpaper6/sd/2552/19707.pdf>
- วิชุดตา ชูศรีवास. (2559). การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565, จาก http://research.rpu.ac.th/wp-content/uploads/2017/08/Visutta-Chusriwart_2559.pdf
- วีโรจน์ ก่อสกุล. (2564). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิเคราะห์แบบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยรามคำแหง : โครงการรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย.
- ศุภนุช ตรีเนตร. (2557). การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังแสงใต้ ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565, จาก https://cscd.kku.ac.th/uploads/proceeding/070714_142733.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559) . แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560, กุมภาพันธ์ 2), 4
- อนุชา พิมายนอก และคณะ. (2558). ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา. ค้นเมื่อ 22 มกราคม 2565, จาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2558Vol3No1_78.pdf
- Creswell, J. W. (2007) *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (2nd ed.) . Thousand Oaks: Sage Publications.